

Mondiaal Sociaal Forum 2009: welke eenheid van het andersglobalisme na het verzet tegen het neoliberalisme?

Geoffrey Pleyers

In dit artikel worden enkele recente problemen waarmee de andersglobalistische beweging op dit moment worstelt, aan de orde gesteld. Vooral het boeken van concrete resultaten lijkt na een periode van intense mobilisatie en mediasucces van vitaliteit belang voor een verder welslagen van de beweging te zijn geworden. Hoe dat te bereiken is vandaag onderwerp van intens debat tussen een drietal stromingen die elk een eigen strategie voor de andersglobalistische beweging bepleiten.

Het Mondiaal Sociaal Forum 2009

Een honderdduizendtal demonstranten opende op dinsdag 27 januari 2009 het achtste Mondiaal Sociaal Forum (MSF) te Belém in Brazilië. Er is heel wat veranderd in het andersmondialistisch universum sinds het laatste bezoek van het MSF aan Brazilië in januari 2005. Het MSF dat toen in Porto Alegre werd gehouden, geldt nog altijd als het best geslaagde forum, zowel voor wat betreft de kwaliteit en de talrijke werkgroepen als voor wat de omvang ervan betreft: 200.000 manifestanten tijdens de openingsoptocht, een half miljoen personen die toen door de politie op de plek van het MSF waren geteld, 2.500 werkgroepen door 5.700 verenigingen georganiseerd en 6.923 geaccrediteerde journalisten om het evenement te verslaan. Het MSF had toen net een fase van stormachtige groei achter de rug, waarbij het aantal deelnemers in vier jaar tijd van 15.000 tot 170.000 was gestegen.¹ Het werd een onmetelijke samenkomst die aan activisten uit alle regio's van overal ter wereld de gelegenheid bood om hun ervaringen uit te wisselen en om lokale en mondiale alternatieven te bespreken in het teken van de gemeenschappelijke uitdagingen die hen onderling verbonden.

Sinds dat rendez-vous van 2005 is de geografie van het andersglobalisme grondig veranderd. De beweging beleefde in meerdere van haar historische bastions, eerst en vooral in Frankrijk en West-Europa, een teruggang. Tegelijkertijd kende ze een nieuw succes in de regio's met een hoge symbolische en strategische waarde: Afrika en Noord-Amerika. Meer dan 60 nationale of regionale sociale fora hebben een belangrijke dynamiek in de burgermaatschappij van de landen van deze twee continenten op gang gebracht. Meerdere fora vonden eveneens in de Maghreb plaats. In Noord-Amerika bleven de Canadese andersglobalisten na 2001 actief en het eerste Sociale Forum van de Verenigde Staten dat in juni 2007 in Atlanta werd georganiseerd, trok ongeveer 10.000 militanten afkomstig uit de verschillende stromingen van de vooruitstrevende Amerikaanse burgermaatschappij en van de minderheden. Het Sociaal Forum van Mexico dat zijn tweede uitgave tegelijk met het MSF van Belém beleefde, slaagde er eveneens in om een nieuwe convergentie in een zeer gefragmenteerde nationale burgermaatschappij te initiëren.²

De transformaties die het andersglobalisme sinds 2005 heeft gekend, zijn nochtans diepgaander dan de geografische herverdeling laat vermoeden. Ruzies over de doelstellingen van de sociale fora en over de politieke richting die sommigen willen inslaan³, of de verminderende media-invloed waarvan de beweging nu het slachtoffer is geworden, vormen de symptomen van een diepgaande transformatie die uiteindelijk tot een reorganisatie van de beweging rond drie hoofdstromingen heeft geleid. Dat vertaalde zich tijdens deze periode van mondiale crisis dan weer in bepaalde verschijnselen van slapte. De reacties van de andersglobalisten naar aanleiding van

de belangrijke top van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) die in Genève in juni 2008 heeft plaatsgevonden, waren daarvan een bijzonder duidelijke illustratie.

De "paradox van Genève"

Van 22 tot 29 juli 2008 vergaderden 30 delegaties van de invloedrijkste lidstaten van de WTO in Genève op initiatief van Pascal Lamy over hetgeen toen werd voorgesteld als een vergadering van de laatste kans om het proces van liberalisering dat in 2001 al in Doha was ingezet, terug op de rails te krijgen. Na de mislukking van de onderhandelingen in achtereenvolgens Seattle (1999), Cancún (2003) en Hong Kong (2005) stond immers ook de geloofwaardigheid van de organisatie op het spel. Ondanks het belang van de inzet ervan slaagden de andersglobalistische verenigingen en netwerken er deze keer niet in, zoals dat tijdens de voorgaande jaren te Genua, Gleneagles en Rostock wél was gebeurd, om hun troepen te mobiliseren. In Genève was er geen sprake van mobilisaties zoals men die in 2003 te Évian tijdens de top van de G8 had meegemaakt en die toen de stad in rep en roer hadden gezet.

Nochtans beleven bepaalde andersglobalistische ideeën vandaag nooit eerder geziene successen die de grenzen van de sympathisanten met de beweging – en zelfs van de politieke breuklijnen – overstijgen. Terwijl in de jaren 1990 de opening van een land voor internationale handel en investeringen als de enige weg naar de economische groei en modernisering werd gezien, afficheerden N. Sarkozy, die toen voorzitter van de Europese Unie was, en de Indische Eerste Minister M. Singh duidelijk hun "weigering om honderdduizenden arbeidsplaatsen in de landbouw

op het altaar van het neoliberalisme op te offeren" (*Le Monde*, 22 juli 2008). Door de financiële crisis van de herfst 2008 transformeerde zelfs Gordon Brown zich in een nieuwe leider van een internationale coalitie die een meer gereguleerde economie en een nieuw Bretton Woods wil. De nieuwe Amerikaanse president Barack Obama heeft eveneens bepaalde standpunten ingenomen die de andersglobalisten nauw aan het hart liggen, in het bijzonder ten aanzien van de fiscale paradizen (*The Guardian*, 8 november 2008). De mondiale financiële crisis van 2008 leidde tot de *theatralisering* van een diepgaande ideologische verandering: het einde van drie decennia liberaal denken.⁴ De internationale instellingen die de liberalisering van de internationale instellingen superviseerden en neoliberale maatregelen van hun lidstaten of van hun schuldenaren bepleitten, hebben in belangrijke mate aan legitimiteit en invloed ingeboet. De Latijns-Amerikaanse regeringen hebben hun project van de Vrijhandelszone van de Amerika's (*Free Trade Area of the Americas*, FTAA) begraven en vele anderen hebben hun schulden vervroegd afgelost om zo aan de dictaten van de Bretton-Woodsinstellingen te kunnen ontsnappen. Het liberaliseringsproces van de handel is gestopt en de toppen van de WTO zijn op een reeks van mislukkingen geëindigd. Het IMF van D. Strauss Kahn laat zich, dit ondanks de omvang van de mondiale crisis, niet meer horen. De Wereldbank is met stomheid geslagen, hoewel ze nochtans met alternatieve projecten, zoals die van de Bank van het Zuiden (*Banco del Sur*) in Latijns Amerika, wordt geconfronteerd.

Tijdens de voorgaande vijftien jaren heeft de andersglobalistische beweging actief bijgedragen aan het ondermijnen van de legitimiteit waarmee de Washington Consensus en de instellingen die ze propageerden, zich ooit hadden getooid. Ze is er namelijk in geslaagd om debatten te openen over de economische en handelspolitiek die tot dan toe voor enkele beperkte kringen van deskundigen en technocraten van de internationale instellingen waren gereserveerd. De andersglobalisten hebben gevraagd om de neoliberale politiek op haar resultaten te mogen beoordelen, dit met het argument dat deze politiek, voor wat de vermindering van de armoede of het

verhogen van de economische stabiliteit betreft, contraproductief was gebleken, zoals dat uit de Aziatische (1997-1998), de Argentijnse (2001), de Amerikaanse (2007) en de mondiale (2008) crisis reeds was gebleken. De andersglobalistische activisten en deskundigen hebben eveneens op de legitimiteit van de interventies van de staten op economisch terrein de nadruk gelegd, hetgeen in tegenspraak was met de neoliberale opvattingen die stellen dat de markten en de onafhankelijke deskundi-

FORUM SOCIAL MUNDIAL 2009

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado

espaço pelos direitos coletivos dos povos e nações sem estado



.....

De beweging beleefde in meerdere van haar historische bastions, eerst en vooral in Frankrijk en West-Europa, een teruggang.

.....

gen rationeler en op de langere termijn dan de verkozen politici zijn georiënteerd.⁵ Door de mondiale crisis zijn de andersglobalistische standpunten voor wat deze kwestie aangaat voortaan hegemonaal geworden. Reeds in mei 2008 legde de vroegere Braziliaanse president F. H. Cardoso, die nochtans het favoriete mikpunt van de andersglobalisten was geworden, uit dat slechts "zeer weinig landen die de neoliberale recepten hadden aangenomen, zoals dat met Argentinië het geval was geweest, niet volledig ingestort waren. De landen die erin zijn geslaagd om hun overgang naar de globalisering te maken, lukten hierin doordat zij de beslissingscapaciteit van hun staat op economisch vlak hebben weten te bewaren."⁶

De paradox is dus dat vanaf het moment dat enkele van de belangrijkste andersglobalistische ideeën door de politieke beleidsmakers van allerlei pluimage waren overgenomen en dat de internationale instellingen, die het doelwit van de andersglobalisten waren geworden, ernstig waren gediscrediteerd, de toekomst van zowel de verenigingen als van de evenementen die ooit de beweging het sterkste hebben geïncarneerd, ineens erg onzeker was geworden. De netwerken (zoals de *Movement for Global Resistance* van Barcelona of de talrijke lokale sociale fora) die ooit de kern van de beweging vormden, zijn vandaag alweer verdwenen of ze zijn ruimschoots op hun retour (zoals ATTAC). De laatste continentale sociale fora van Malmö (17-21 september met 12.000 deelnemers) en van Guatemala City (7-12 oktober 2008 met 7.500 militanten) trokken niet meer de menigtes van de vorige uitgaven. In plaats van er, zoals J. Stiglitz al in juli 2008 had afgekondigd, het "einde van het neoliberalisme" te vieren, maakten de Europese activisten zich zorgen over de toekomst van de beweging op hun eigen continent. Twee weken later leek het Sociaal Forum van de Amerika's eerder op een "goed georkestreerde politieke show"⁷ dan op een stimulerend debat tussen de basisorganisaties. De beweging heeft trouwens reeds veel van haar zo karakteristieke mediaglans, die nog van de periode tussen 1998 en 2005 dateerde, alweer verloren. De sociale fora en de tientallen verenigingen hebben indrukwekkende voorzieningen voor "volksopvoeding" ontwikkeld waarmee ze tienduizenden burgers met de financiële en macro-economische problematiek vertrouwd hebben gemaakt. Maar slechts weinige verenigingen hiervan slaagden er daarna in om hun visie op de crisis bij de massamedia ook ingang te laten vinden.

Naar "concrete resultaten"?

Is de beweging wegens haar succes ter ziele gegaan? De grote manifestaties en de sociale fora hebben waarschijnlijk hun nut verloren nu bepaalde andersglobalistische slogans door het politieke en economische establishment zijn overgenomen.⁸ Echter, hoewel de beweging ertoe heeft bijgedragen om het liberaliseringsproces van de internationale handel te blokkeren, blijven de concrete en constructieve alternatieven die er uit zijn voortgekomen, nog beperkt

en de nieuwe wereldorde die door de militanten wordt bepleit, moet nog worden geschapen. Het belang van een mondiale regulering en van de planetaire uitdagingen herinneren iedere dag weer aan de hoogdringendheid van een internationale samenwerking.⁹ De voedselcrisis en de gevolgen van de economische crisis hebben slechts de noodzaak om meer aandacht aan de sociale samenhang, de armoede en de ongelijkheid te besteden, versterkt. Na aldus een zeker succes op het niveau van de ideeën te hebben geboekt, menen de andersglobalisten dat de tijd gekomen is om zich voortaan op concrete toepassingen te richten. Terwijl echter de sociale fora, de grote manifestaties en de duidelijke oppositie ten aanzien van het neoliberalisme hen een brede mediadekking en een imago van eenheid hebben verschaft, blijken de andersglobalisten veel meer verdeeld te zijn als het gaat over het naar voren schuiven van alternatieven en beleidsmaatregelen. De beweging is immers verdeeld rond drie grote oriëntaties.

Verandering vanuit het lokale niveau

Meer dan in een mondiale beweging en in internationale fora investeren de activisten uit de "culturele afdeling" van de andersglobalistische beweging nu in lokale netwerken. Ze menen dat een diepgaande sociale transformatie voortaan uit het toepassen van waarden als horizontaliteit, participatie, samenhang en respect voor het leefmilieu in de dagelijkse praktijken en de lokale ruimte zal voortkomen. Zoals andere Latijns-Amerikaanse inlandse bewegingen hebben ook de zapatisten sinds 2001 bijvoorbeeld hun energie op de ontwikkeling van autonome gemeenschappen geconcentreerd, dit door het invoeren van een participatief bestuur, een alternatief onderwijssysteem en een herwaardering van de positie van de vrouw in de gemeenschappen die volgens de al eerder genoemde principes zullen worden beheerd.¹⁰

In de westerse steden zag men eveneens een vermenigvuldiging van het aantal netwerken van activisten die meenden concrete alternatieven voor de neoliberale globalisering, de multinationals en de massaconsumptie vanuit de basis en de gezelligheid te moeten aandragen. De "kritische consumptie" en de initiatieven om de samenleving in de stadsbuurten te bevorderen lijken de leemte op te vullen

die door de neergang van het andersglobalisme in de Italiaanse sociale centra is ontstaan.¹¹ Een ruim stelsel van urbane netwerken, meestal van bescheiden formaat, gaande van "fietsrevolutionairen" die het gebruik van de fiets willen bevorderen, tot clandestiene tuinders die de rotondes en andere publieke ruimtes willen versieren, hebben zich de laatste jaren over de westerse steden verspreid. Groepen voor gemeenschappelijke inkoop en de verenigingen voor het instandhouden van de boerenlandbouw hebben zich in West-Europa en in Noord-Amerika vermenigvuldigd. Hun leden organiseren zich voor het gezamenlijk inkopen van biologische producten bij de plaatselijke landbouwers. Hun doelstelling is niet alleen om het samen aankopen van kwaliteitsvoedsel tegen betaalbare prijzen te bevorderen, maar ook om een alternatief voor de "anonieme supermarkten" te bieden en om de versterking van sociale verbanden op plaatselijk vlak te promoten. Op een gelijkaardige wijze is er een brede beweging voor een "gezellige mindere groei" actief die via haar "weigeraars van groei en snelheid" een levenswijze aanhangt die minder gulzig met de natuurlijke hulpbronnen zou willen omspringen.

Andersglobalistische lobbies en burgers

In plaats van massale mobilisaties en grote fora te willen organiseren, meent een andere component van het andersglobalisme daarentegen dat de beweging slechts concrete resultaten kan bereiken door het organiseren van thematische netwerken die in staat moeten zijn om via een stevige argumentatie en een doelmatig lobbywerk bij de politieke beslissers en de internationale instellingen iets te bereiken. Ze hebben zich rond thema's als de voedselsoevereiniteit, de schuld van de Derde Wereld en de financiële transacties georganiseerd. Vertrekkende vanuit specifieke kwesties als collectief waterbeheer¹² willen de militanten bredere problemen bespreken, zoals de publieke eigendom of de bevordering van de idee dat "de openbare dienst als vorm het meest geëigend is om dat overheidsbezit op de lange termijn te beheren".¹³ Na verschillende jaren van discussies over hetzelfde thema is het niveau van de debatten en de kwaliteit van de argumentatie in de meeste netwerken aanzienlijk gestegen. Enkele netwerken hebben trouwens een zeker succes gekend. Het netwerk over water heeft er

bijvoorbeeld toe bijgedragen dat door de "lobbying citoyen" de stad Parijs heeft besloten om vanaf de herfst van 2008 het waterbeheer op haar grondgebied weer in eigen handen te nemen. De deskundigen van de netwerken tegen de schuld van de Derde Wereld hebben eveneens een belangrijke invloed op bepaalde economische beleidsbeslissingen van de Ecuadoriaanse regering uitgeoefend.

Vooruitstrevende regimes steunen

De militanten van de derde component van de beweging zijn ervan overtuigd dat een grote sociale verandering niet kan worden verkregen zonder vooruitstrevende regeringen. Vanaf het begin van de beweging hebben deze andersglobalisten geijverd voor een versterking van de handelingscapaciteit van de politieke beslissers ten aanzien van de economische actoren en de sociale uitdagingen en de milieuproblemen. Nu dat de legitimiteit van het overheidsingrijpen niet meer in vraag wordt gesteld, oordeelt deze "meer politieke" component van het andersglobalisme dat de tijd rijp is om de inspanningen van de beweging met die van de politiek vooruitstrevende verantwoordelijken te coördineren. Velen hebben aldus hun steun aan de presidenten Chávez van Venezuela en Morales van Bolivia betuigd. Voor deze militanten blijft de staat een essentiële uitvalsbasis van waaruit de verschillende sociale en economische beleidsmaatregelen kunnen worden doorgevoerd en van waar men internationale bondgenootschappen rond vooruitstrevende projecten kan afsluiten, zoals dat al het geval is met het voorstel voor een Bank van het Zuiden. Omwille van historische en politiek-culturele redenen staan de Indische en Latijns-Amerikaanse andersglobalisten over het algemeen dicht bij de politieke partijen en hun leiders. Een dergelijke toenadering heeft men nochtans ook opgemerkt in de westerse landen. Een belangrijk deel van de dynamiek die in juli 2007 het succes van het eerste sociaal forum in de Verenigde Staten heeft verzekerd, kwam bijvoorbeeld door een heroriëntatie ten gunste van de lange verkiezingscampagne van Barack Obama.

Tot slot

Zullen de activisten van de drie componenten van het andersglobalisme, behalve dan rond de vaststelling van het einde van

het neoliberalisme en van het economische model dat er mee samenhangt, in staat zijn om een gemeenschappelijk discussiebasis te vinden? De politieke meningsverschillen die de beweging de laatste jaren hebben getekend, zijn via talrijke debatten aan het daglicht gekomen. Echter, om de financiële, economische en ecologische crisis met betrekking tot de mondiale politiek, de economische regulering en de levensstijlen in een nieuwe uitdaging te vertalen, is een zekere complementariteit tussen de drie strategieën van de componenten van het andersglobalisme noodzakelijk om alternatieve oplossingen te kunnen realiseren.

Vertaling: André Mommen

NOTEN

- 1 Zie G. Pleyers, *Forums Sociaux Mondiaux et défis de l'altermondialisme*, Brussel: Academia, 2007.
- 2 Zie hierover het artikel "L'altermondialisme: essoufflement, ou reconfiguration?", *La Vie des idées*, 21/03/2007. <http://laviedesidees.fr/L-altermondialisme-essoufflement.html>
- 3 J. Sen en M. Kumar (red.) *A Political Programme for the World Social Forum? Democracy, Substance and Debate in the Bamako Appeal and the Global Justice Movements*, New Delhi: CACIM en Durban: Centre for Civil Society, 2007. <http://www.cacim.net/bareader/>; W. Bello, *The Forum at the Crossroads*, 2007. www.forumsocialmundial.org.br; F. Whitaker, *Crossroads do not always close roads (Reflection in continuity to Walter Bello)*. http://www.openspaceforum.net/twiki/tiki-read_article.php?articleid=496; B. Cassen en C. Ventura, *Which alter-globalism after the "end of neo-liberalism"?*, 2008. http://www.cetri.be/spip.php?article838&var_recherche=Cassen&lang=en, 18 sept.
- 4 D. Held en A. McGrew, *Globalization/Antiglobalization*, Cambridge: Polity Press, 2007 (tweede geheel herziene druk); J. Stiglitz, *The End of Neo-Liberalism?* 2008. www.project-syndicate.org/commentary/stiglitz1011.
- 5 R. Barro, "Recent developments in the theory of rules versus discretion", in *The Economic Journal*, jg. 96, nr. 1, blz. 23-37.
- 6 Lezing aan het Institut d'Études Politiques de Paris, 12 juni 2008. Zie ook F. H. Cardoso, "A surprising world", in *International Journal of Communication*, jg. 2008, nr. 2, pp. 472-514.
- 7 Naar de woorden van de Amerikaanse antropoloog J. Juris.
- 8 Zie hierover F. Polet, *Clés de lecture de l'altermondialisme*, Charleroi: Couleur Livres, 2008.
- 9 D. Held, "Refraining Global Governance: Apocalypse Soon or Reform!", in D. Held en A. McGrew (red.) *Globalization Theory*, Cambridge: Polity Press, blz. 250-259.
- 10 R. Ornelas, *L'autonomie, axe de résistance zapatiste*, Parijs: Rue des Cascades, 2007.
- 11 P. Rebughini en A. Famigliette, "Un consumo diverso è possibile: la via dei centri sociali", in L. Leonini en R. Sassatelli (red.) *Il consumo critico*, Rome: Laterza, 2008, blz. 85-112.
- 12 Zie bijvoorbeeld W. Dicke en F. Holland, "Water: a Global Contestation", in M. Kaldor, M. Albrow, H. Anheier en M.

Glasius (red.) *Global Civil Society*, Londen: Sage, 2007, blz. 122-143.

- 13 Uit de tekst aangenomen door de *Water Network Assembly*, Europees Sociaal Forum 2008.

AANKONDIGING

Het Elcker-Ik Centrum Antwerpen en IMAVO organiseren volgende lezingen in de reeks Kopstukken Filosofie:

Socrates (469-399 v. Chr.)

Socrates is volgens Hegel de meest belangrijke figuur in de geschiedenis van de wijsbegeerte. Hij is de 'peetvader' van de Westerse filosofie, en het prototype van de filosoof. Hij heeft echter zelf niets neergeschreven. We kennen hem slechts via zijn tijdgenoten zoals Plato en Xenophon, die vol bewondering voor hem waren, of Aristophanes die in zijn komedies de draak met hem stak. Kan Socrates' filosofische levenskunst nog een ideaal voor ons zijn? Waarom werd hij door zijn Atheense stadsgenoten ter dood gebracht? Vloeit Socrates' veroordeling tot de dood niet voort uit zijn filosofische bezigheid? Was zijn denken niet levensgevaarlijk?

Inleider: Guy Quintelier

Datum: maandag 26 oktober 2009 van 19u30 tot 22u

Plato (427-347)

Plato is de tweede grote denker die we in deze reeks voor het voetlicht plaatsen. Een filosoof die tot de verbeelding spreekt, en dat om tal van redenen: hij is degene die ons Socrates zo meesterlijk en menselijk portretteerde, zijn bespiegelingen over Eros zijn legendarisch, en zijn werk *De Staat* zorgt ook nu nog voor heel wat beroering. Als leerling van Socrates en Cratylus, zag Plato de grondslag van de filosofie in haar noodzaak voor het menselijke samenleven. Zolang het menselijke handelen zich niet fundeert in filosofische inzichten, kan zowel het individuele leven als het samenleven niet goed verlopen. In zijn zogenaamde 'dialogen' is Plato op zoek naar de juiste beginselen ervoor.

Inleider: Guy Quintelier

Datum: maandag 23 november 2009 van 19u30 tot 22u

Aristoteles (384-322)

Hoewel Aristoteles een leerling van Plato was, bekritiseerde hij sterk zijn leer. Voor hem immers geen wegen die naar het oneindige leiden, maar kennis over de aardse realiteit en de concrete dingen. Aristoteles baseerde zijn redeneringen dan ook steeds op de waarneembare werkelijkheid, wat hem tot een van de invloedrijkste filosofen voor de wetenschap maakte. Het doel van het menselijke handelen moet volgens hem steeds bereikbaar zijn. Dit doel is voor iedereen gelegen in het geluk.

Inleider: Johan Moyaert

Datum: maandag 7 december 2009 vanaf 19u30 tot 22u

Plaats: Elcker-Ik Centrum, Breughelstraat 31-33 te 2018 Antwerpen.

Inschrijvingen: Dit kan telefonisch gebeuren op het nummer 03/218.65.60 (Elcker-Ik) of via de website www.elcker-ik.be